

İçindekiler

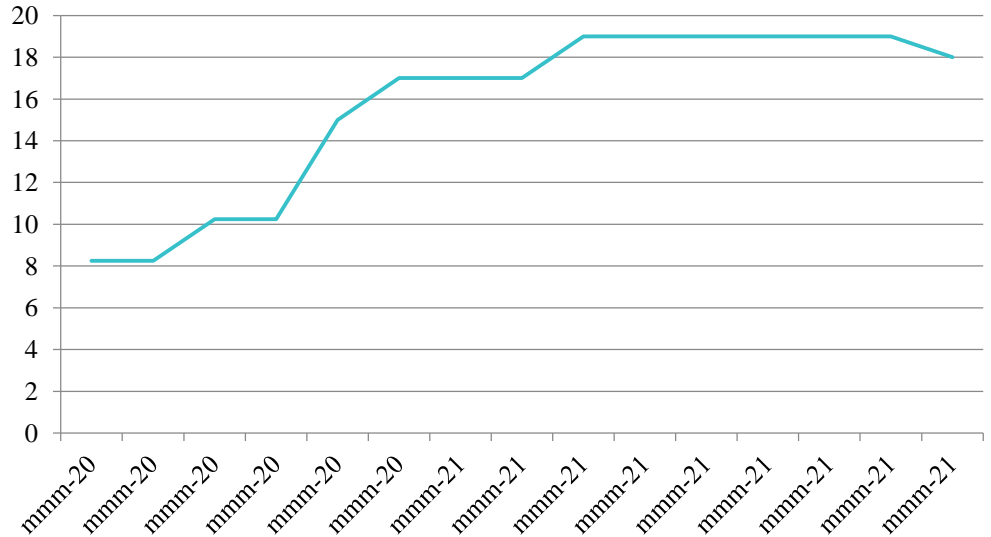
Ekonomik Araştırmalar.....	2
<i>Merkez Bankası 1,5 Yılın Ardından Faiz İndirimine Gitti.....</i>	<i>2</i>
<i>İkinci Çeyrekte Türkiye Ekonomisi Baz Etkisiyle %21,7 Büyüdü</i>	<i>3</i>
<i>Tüketici Güven Endeksi Eylül'de Yükseldi</i>	<i>4</i>
<i>Temmuz Ayında İşsizlik %12,0 Seviyesinde Gerçekleşti</i>	<i>5</i>
<i>Bütçe Ağustos Ayında Fazla Verdi</i>	<i>6</i>
<i>Temmuz'da Cari Açık 683 Milyon dolar Oldu</i>	<i>6</i>
Kent, Yönetim ve Çevre Araştırmaları.....	7
<i>Karadeniz'de Kirlilik: 500 Metrekarede 2 Bin 500 Atık</i>	<i>7</i>
<i>Türkiye, Paris İklim Anlaşması'nı Onaylayarak İklim Değişikliği ile Mücadelesine Devam Edecek</i>	<i>8</i>
<i>DSÖ, Hava Kalitesi Klavuzlarını Güncelledi</i>	<i>9</i>
Uluslararası Araştırmalar.....	10
<i>BM 76. Genel Kurul'u Liderlerin Mesajları ile Dünya Gündeminde.....</i>	<i>10</i>
<i>Rusya'da 3 Gün Süren Genel ve Yerel Seçimlerde Oy Verme İşlemi 20 Eylül'de Sona Erdi</i>	<i>11</i>
<i>Türkiye ve F-35 Programı ile İlgili Gelişmeler Tekrar Gündemde</i>	<i>13</i>
Bize Ulaşın.....	15
SAM Ekibi.....	16

Merkez Bankası 1,5 Yılın Ardından Faiz İndirimine Gitti

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), 23 Eylül 2021 tarihinde Para Politikası Kurulu toplantısını gerçekleştirmiştir. Para Politikası Kurulu'nun aldığı karar çerçevesinde politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı, beklentilerin aksine 100 baz puan düşürülerek % 18 seviyesine çekilmiştir. Bu çerçevede TCMB, 1,5 yıl sonra ilk faiz indirimini gerçekleştirmiştir. TCMB tarafından açıklanan karar metninde, çekirdek enflasyon gelişmelerinin değerlendirildiği vurgulanmış ve politika faizinin enflasyon oranı üzerinde belirleneceğini ifade eden sıkı para politikası taahhüdü çıkarılmıştır.

Karar metninde küresel salgının neden olduğu risklerin devam ettiği vurgulanmış ve talepteki hızlı toparlanmanın, emtia fiyatlarındaki yüksek seyrin ve bazı alanlardaki arz kısıtlarının maliyetleri yukarı çekerek küresel düzeyde fiyatları yükselttiği belirtilmiştir. Belirtildiği gibi gıda ve ithalat fiyatlarındaki artışlar ve arz cephesindeki sorunların fiyat artışlarını tetiklediğini ifade eden Merkez Bankası, bu etkilerin arızı unsurlardan kaynakladığını ifade etmiştir. Ayrıca parasal sıkılaştırmanın krediler ve iç talep üzerinde yavaşlatıcı bir etkisinin olduğu, özellikle de sıkı para politikasının ticari krediler üzerinde olumsuz bir baskı yarattığı belirtilmiştir. Tüm faktörler göz önüne alındığında, TCMB'nin enflasyon ve kur riskine rağmen özellikle kredi kanalı aracılığıyla iç talebin canlanması ve ekonomik aktivitelerin hızlandırılması amacıyla faiz indirimini tercih ettiği görülmektedir.

TCMB'nin Politika Faiz Oranları (%)

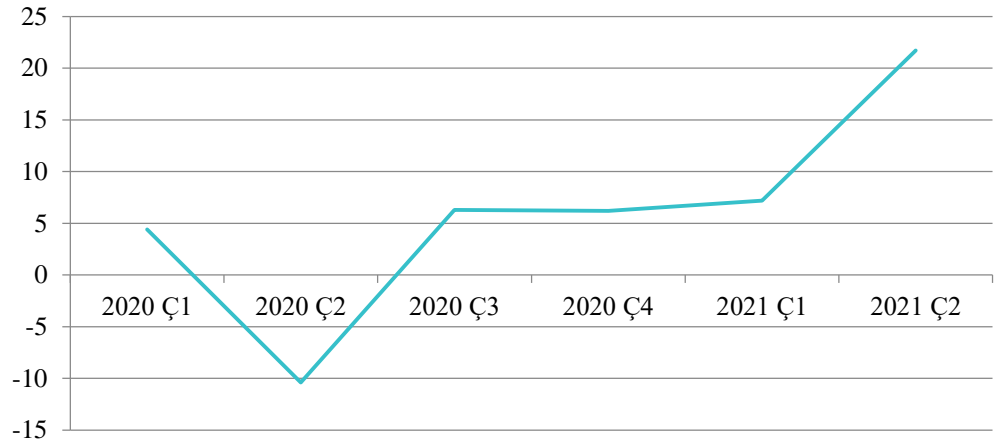

Kaynak: TCMB

İkinci Çeyrekte Türkiye Ekonomisi Baz Etkisiyle %21,7 Büyüdü

Zincirleme hacim endeksine göre hesaplanan ikinci çeyreğe ait büyüme verileri açıklandı. Bu çerçevede Türkiye ekonomisi geçen yılın aynı çeyreğine göre yüzde 21,7 büyüdü. 2020 yılında küresel salgının etkisiyle ekonomik aktiviteler ciddi bir şekilde azalmıştı. Küresel salgının etkilerinin yoğun bir şekilde hissedildiği geçen yılın ikinci çeyreğinde, Türkiye ekonomisi yıllık bazda % 10,4 küçülmüştü. Bu tür bir baz etkisi büyüme oranının yüksek bir seviyede gerçekleşmesine neden olmuştur. Bu çerçevede piyasa beklentileriyle uyumlu bir şekilde 2021 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 21,7'lik bir büyüme oranı yakalanmıştır. Diğer yandan 2021'nin ilk çeyreğinde ekonomi bir önceki çeyreğe göre yüzde 2,2 büyürken, ikinci çeyrekteki büyüme (bir önceki çeyreğe göre) yüzde 0,9'la sınırlı kalmıştır.

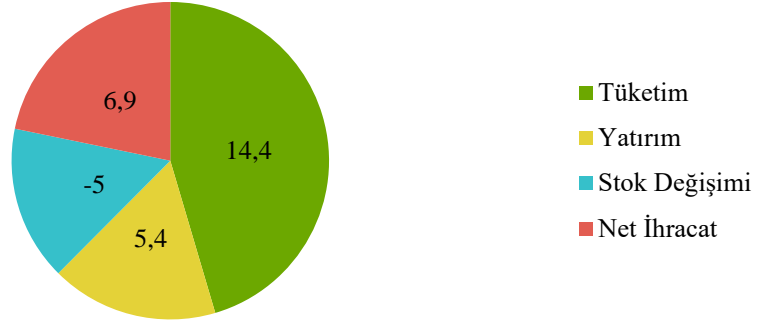
GSYH (Yıllık, % Değişme)

Kaynak: TÜİK

İkinci çeyrekteki büyümenin içeriğine bakıldığında, tüketim harcamalarının öne çıktığı görülmüştür. Tüketim harcamalarının büyümeye katkısı 14,4 puan düzeyinde olmuştur. Bu katkının 13,8 puanını özel tüketim harcamaları oluştururken, yaklaşık 0,7 puanı ise kamu tüketim harcamalarından kaynaklanmıştır. Yatırım harcamalarının büyümeye katkısı ise 5,4 puan düzeyindedir. Öte yandan stok değişimi ise ikinci çeyrekteki büyümeyi 5,0 puan aşağı çekmiştir. İkinci çeyrekte sağlanan büyümenin önemli bir motoru da ihracat olmuştur. İhracat yüzde 21,7'lik büyümeye 10,8 puan katkı sağlamıştır. İthalat ise bu dönemdeki büyüme oranını 3,8 puan azaltmıştır.

İkinci Çeyrekteki Büyümenin (% 21,7) Harcamalar Bağlamındaki İçeriği

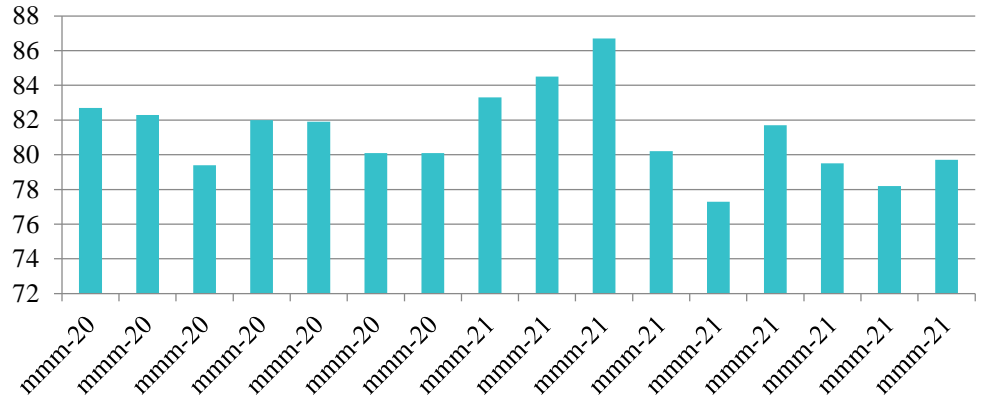

Kaynak: TÜİK

Tüketici Güven Endeksi Eylül'de Yükseldi

Ekonominin genel durumuna ilişkin öncü göstergelerden biri olan Tüketici Güven Endeksi'nin Eylül ayı değeri açıklanmıştır. Tüketici güven endeksi, tüketicilerin ekonomik durumları ve genel ekonomik faaliyetlere ilişkin değerlendirmeleri kapsamı ve gelecek beklentilerini ortaya koyması bağlamında önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan veriler çerçevesinde, Eylül ayında Tüketici Güven Endeksi 79,7 değerini almıştır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayımladığı verilere göre mevsim etkilerinden arındırılmış tüketici güven endeksi, Ağustos ayında 78,2 seviyesinde gerçekleşmişti. Bu çerçevede tüketici güven endeksi, Eylül ayında bir önceki aya göre yüzde 1,8 artarak Temmuz ve Ağustos aylarındaki düşüşün ardından ılımlı bir iyileşme göstermiştir.

Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Aylar Bazında Tüketici Güven Endeksi

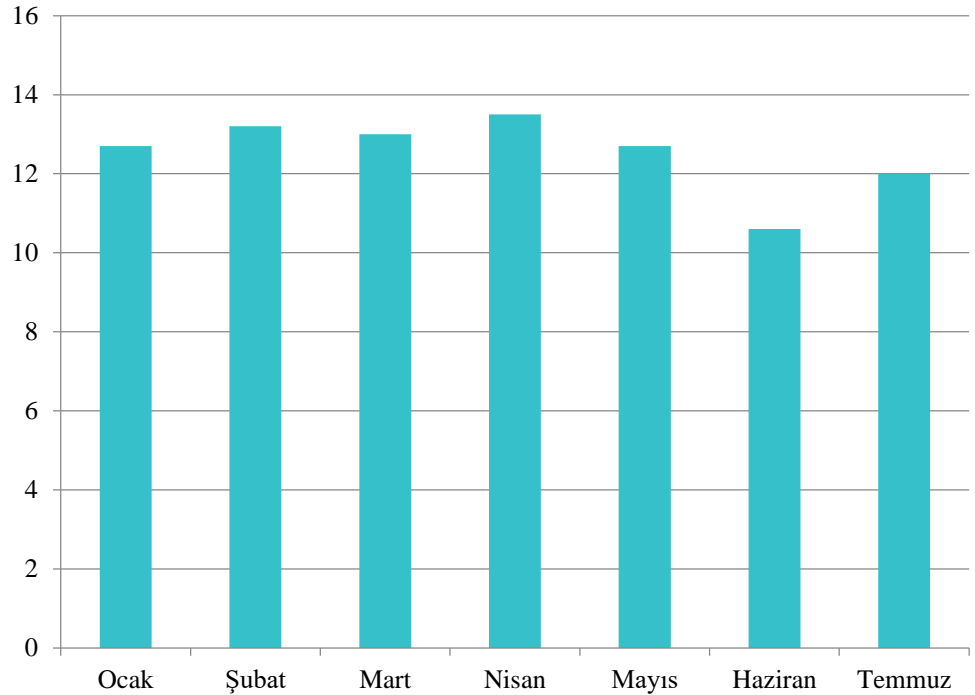

Kaynak: TÜİK

Temmuz Ayında İşsizlik %12,0 Seviyesinde Gerçekleşti

TÜİK 2021 yılının Temmuz ayına ait işgücü istatistiklerini yayınladı. Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı, 2021'in Temmuz ayında bir önceki aya göre 506 bin kişi artarak 3 milyon 902 bin kişi olmuştur. Bu çerçevede mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı ise 1,4 puanlık artış ile yüzde 12,0 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsim etkisinden arındırılmış istihdam edilenlerin sayısı 2021 yılının Temmuz ayında bir önceki aya göre 125 bin kişi artarak 28 milyon 730 bin kişi, istihdam oranı ise 0,2 puanlık artış ile yüzde 45,1 olmuştur.

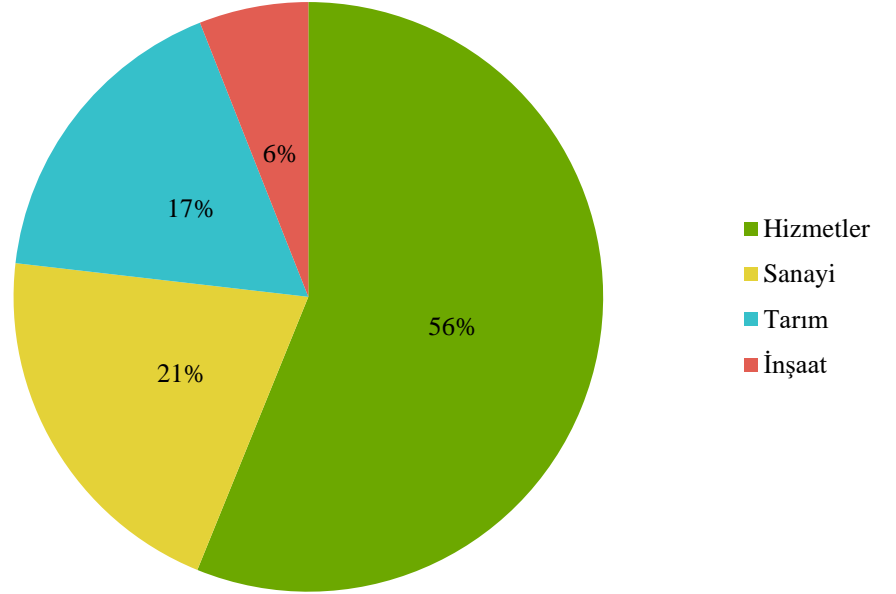
2021 Yılında Aylara Göre İşsizlik Oranları (%)

Kaynak: TÜİK

Temmuz ayında istihdam edilenlerin sayısı bir önceki aya göre tarım sektöründe 17 bin kişi, hizmet sektöründe 454 bin kişi artarken sanayi sektöründe 287 bin kişi, inşaat sektöründe 60 bin kişi azalmıştır. 2021 yılının Temmuz ayındaki mevsim etkisinden arındırılmış istihdamın sektörel dağılımına bakıldığında en yüksek istihdam yaratan sektörün yüzde 56,2 ile hizmetler olduğu görülmüştür. Hizmetler sektörünü sırasıyla sanayi (%20,7), tarım (%17,2) ve inşaat (%6,0) sektörleri takip etmiştir. Diğer yandan 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre değişim göstermeyerek yüzde 23,1 düzeyinde kalırken, istihdam oranı 0,3 puanlık azalışla yüzde 31,3 olmuştur. Bu yaş grubunda işgücüne katılma oranı ise bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak yüzde 40,7 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Mevsim Etkisinden Arındırılmış İstihdamın Sektörel Dağılımı (% , Temmuz)

Kaynak: TÜİK

Bütçe Ağustos Ayında Fazla Verdi

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından aylık olarak yayımlanan Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri raporuna göre 2021 yılı Temmuz ayında 45,8 milyar TL açık veren bütçe, Ağustos ayında 40,8 milyar TL fazla verdi. Bu çerçevede 2021 Ağustos ayında son yıllarda gözlemlenen en yüksek aylık fazla verilmiştir. Merkezi Yönetim Bütçesi'nin fazla vermesinin temel nedeni vergi gelirlerindeki kayda değer artış olmuştur. Harcamalar 2021 Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 32 artışla 105,7 milyar TL'ye ulaşırken gelirler Ağustos ayında yıllık yüzde 35 artışla 146,5 milyar TL olmuştur. Vergi gelirleri ise yıllık yüzde 33 artışla 131,1 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayında faiz dışı dengede de 54,5 milyar TL fazla verilmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri (Milyon TL)

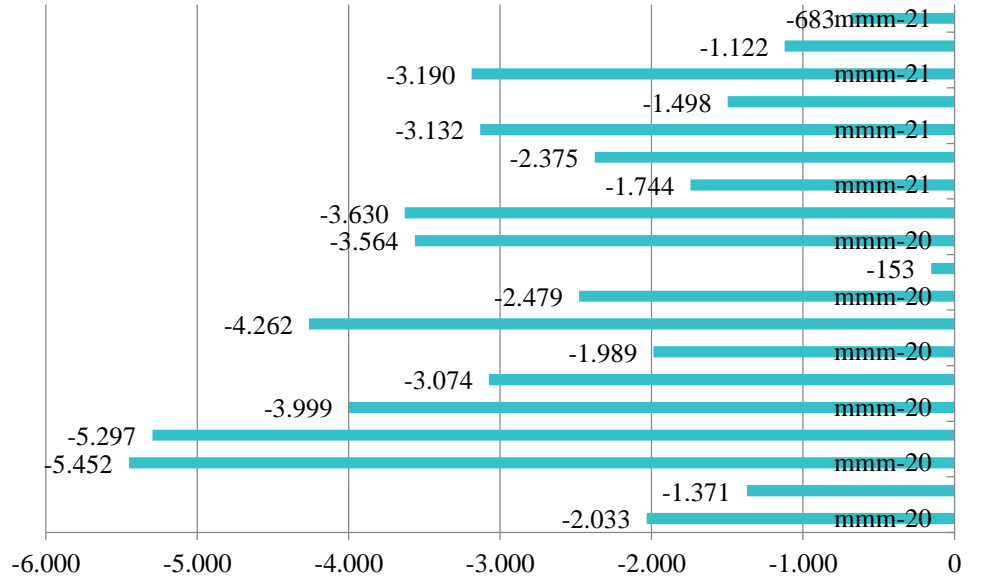
	Temmuz	Ağustos	Ocak-Ağustos
Bütçe Giderleri	141.079	105.703	910.142
Faiz Hariç Giderler	117.442	92.046	781.978
Bütçe Gelirleri	95.275	146.539	872.635
Vergi Gelirleri	84.747	131.121	712.808
Bütçe Dengesi	-45.804	40.837	-37.507
Faiz Dışı Denge	-22.166	54.494	90.658

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

Temmuz'da Cari Açık 683 Milyon Dolar Oldu

Cari açık önemli bir sorun olmaya devam ediyor. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre Haziran ayında 1 milyar 127 milyon dolar olan cari açık, Temmuz ayında 683 milyon dolar seviyesine geriledi. TCMB'ye göre cari işlemler açığındaki gerileme uygulanan sıkı para politikası ve güçlü dış talep koşulları ile ilişkilendirilmiştir. İhracattaki pozitif gelişmelerin yanı sıra, küresel düzeyde aşılama faaliyetinin ivme kazanması turizm faaliyetlerini canlandırmıştır. Ayrıca bu gelişmeler ışığında yılın geri kalanında cari işlemler dengesinin iyileşeceği belirtilmiştir. Son açıklanan Orta Vadeli Program'a göre cari dengenin 2021 yılında 21 milyar dolar açık vermesi bekleniyor. Ocak-Temmuz dönemini içeren ilk yedi ayda ise cari açık 13,7 milyar olarak kaydedilmiştir.

Cari İşlemler Dengesi (Milyon Dolar)

Kaynak: TCMB

Kent, Yönetim ve Çevre Araştırmaları

Karadeniz'de Kirlilik: 500 Metrekarede 2 Bin 500 Atık

Türkiye, Gürcistan, Romanya ve Bulgaristan; kirliliğin giderek arttığı Karadeniz için harekete geçti. Karadeniz Ekosistemini Korumak İçin Toplumsal Farkındalığı Artırarak Deniz Çöplerini Azaltma LitOUTer' projesine Türkiye'de, Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi dâhil oldu. Pilot bölge seçilen Trabzon'da yapılan temizlik çalışmasında 500 metrekarelik alanda 2 bin 500 atık tespit edildi. Tıbbi atıkların yoğun olduğu görüldü. Covid-19'a karşı kullanılan maske ve kolonya, dezenfektan gibi hijyen malzemelerinin doğada ciddi şekilde görülmeye başladığını ve doğaya karıştığını söyleyen Proje koordinatörü olan KTÜ Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Coşkun Erüz, "Tıbbi ve diğer atıklar aslında en tehlikeli atıklar. Hastalık edebilen atıklar olduğu için bunların bertaraf edilmesi gerekirken doğada katı atıkların yüzde 5'ini oluşturmaya başladığını, yaklaşık 500 metrekarede 125 tane maskenin varlığını gördük" diye konuştu. Karadeniz'in tamamında bu kirlilik söz konusu. Her kişi 1 tane maske kullansa Türkiye'deki 83 milyon insan için 32 milyar maske üretiliyor. Kesinlikle çok ciddi önlem almamız gerekiyor" dedi.

Türkiye, Paris İklim Anlaşması'nı Onaylayarak İklim Değişikliği ile Mücadelesine Devam Edecek

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler 76'ncı Genel Kurulu'nda Paris İklim Anlaşması'nın onaylanacağını açıklamasıyla Türkiye'nin 2015'ten bu yana sürdürdüğü iklim değişikliği ile mücadelesinden taviz verilmeyeceği vurgulandı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Paris Anlaşması'nı Ekim ayında TBMM'nin onayına sunmayı planladıklarını duyurarak şu ifadelerde bulundu: "Paris İklim Anlaşmasına ilk imza atan ülkelerden biriyiz. Ancak, yükümlülüklerle ilgili adaletsizlikler sebebiyle henüz bu anlaşmayı yürürlüğe koymamıştık. Son dönemde bu çerçevede kaydedilen mesafenin ardından aldığımız karar, buradan, Birleşmiş Milletler Genel Kurulundan tüm dünyaya duyurmak istiyorum. Paris İklim Anlaşması'nı, atılacak yapıcı adımlara uygun şekilde ve ulusal katkı beyanımız çerçevesinde, önümüzdeki ay Meclisimizin onayına sunmayı planlıyoruz. Glasgow'da yapılacak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansından önce, 'karbon nötr' hedefli anlaşmanın onay aşamasını tamamlamayı düşünüyoruz. Yatırım, üretim, istihdam politikalarımızda köklü değişikliğe yol açacak bu süreci, 2053 vizyonumuzun ana unsurlarından biri olarak kabul ediyoruz. Küresel hiçbir soruna, krize, çağrıya kayıtsız kalmayan Türkiye, iklim değişikliği ve çevrenin korunması hususlarında da üzerine düşenleri yapacaktır."

Türkiye, Paris Anlaşması'nı onaylayarak iklim kriziyle mücadelede yeni bir döneme girecek

Birleşmiş Milletler (BM) 76. Genel Kurulu'nda Paris Anlaşması'nı onaylama planını duyuran Türkiye, iklim kriziyle mücadelede yeni bir sayfa açıyor

Paris Anlaşması'nın TBMM'de onaylanmasının ardından karar BM Sekretaryası'na iletilecek ve Türkiye anlaşmaya taraf olacak

PARİS İKLİM ANLAŞMASI

- Paris Anlaşması, 12 Aralık 2015'te BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) 21. Taraflar Konferansı'nda kabul edildi
- Anlaşma, 4 Kasım 2016'da yürürlüğe girdi
- Anlaşmada taraf 197 ülkenin imzası bulunuyor

ANLAŞMANIN HEDEFİ

- Küresel sıcaklık artışını 1,5 dereceyle sınırlandırma
- Dünya genelinde karbon salımının 2030'a kadar %50 azaltılması, 2050'ye kadar sıfıra indirilmesi

TÜRKİYE'NİN PARİS ANLAŞMASI KAPSAMINDAKİ HEDEFLERİ

Türkiye, emisyon artışını 2030 itibarıyla %21 azaltma taahhüdünde bulundu

DSÖ, Hava Kalitesi Kılavuzlarını Güncelledi

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), hava kalitesi yönergesini 15 yılın ardından güncelleyerek, "Yeni Küresel Hava Kalitesi Kılavuzları"nı (AQG) açıkladı. DSÖ, önerilen standartlar yakalandığı ve kriterlere uyulduğu takdirde her yıl küresel olarak milyonlarca ölümün ve PM 2.5 olarak bilinen ince partiküllerle bağlantılı ölümlerin yaklaşık yüzde 80'inin önlenebileceğini belirtti. DSÖ hava kirliliği kılavuzlarıyla ilgili yaptığı açıklamada, 2005 yılında gerçekleştirdiği son küresel güncellemeden bu yana hava kirliliğinin sağlık durumunu nasıl etkilediğini gösteren bulgularda belirgin bir artış gözlemlendiğini ifade etti. Açıklamada ayrıca, hava kirliliğinin, iklim değişikliğinin yanı sıra insan sağlığına yönelik en büyük çevresel tehditlerden biri olduğuna dikkat çekildi. Kılavuzların hava kirliliğinin daha önce düşünülenlerden daha düşük seviyelerde bile insan sağlığına verdiği zararın kanıtlarını net bir şekilde sunduğu ve hava kalitesi için yeni seviyeler önerdiği aktarıldı. Hem bu nedenle hem de kanıtların sistematik bir incelemesinden sonra DSÖ'nün hava kalitesi kılavuzunun yeni değerlerinin aşılmasının sağlık için önemli risklerle ilişkili olduğu konusunda uyarıda bulunarak tüm kılavuz değerlerini daha düşük değerlerde olacak şekilde yeniden düzenlediği ifade edildi.

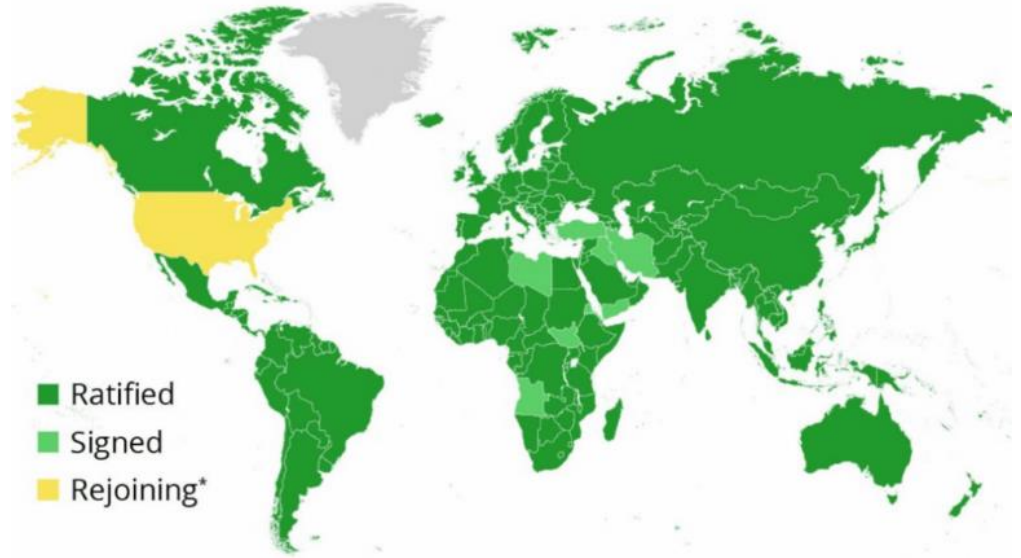
Uluslararası Araştırmalar

BM 76. Genel Kurul'u Liderlerin Mesajları ile Dünya Gündeminde

Düzenli olarak gerçekleştirilen BM Genel Kurul'u farklı ülkelerden liderlerin bir araya gelmesi ve mesajlar ile bilindiği üzere ses getiren, geleneksel bir toplantıya dönüşmüştü. Birleşmiş Genel Kurulun 76. dönem başkanı bu yıl Maldivler Dışişleri Bakanı Abdulla Shahid oldu. Çeşitli bölgesel gruplar arasında dönüşümlü ve yıllık olarak düzenlenen BM Genel Kurulu başkanlığı görev sırası 76. Dönemde (2021-2022), Asya-Pasifik grubundan bir başkanla yönetilmesi gerekmiştir. Söz konusu seçimlerle BM Genel Kurul başkanlığı görevini alacak olan Maldivler bu görevi ilk kez üstlenmiştir.

Genel Kurul toplantısında konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, iklim değişikliğine karşı mücadelenin önemine değinerek "Paris İklim Anlaşması'nı önümüzdeki ay Meclis onayına sunmayı planlıyoruz" dedi. Erdoğan, "Tabiata en büyük zararı kim verdiyse, doğal kaynakları kim vahşice sömürdüyse iklim değişikliğiyle mücadeleye en büyük katkıyı da onlar yapmalıdır" ifadelerini kullanmıştır. Türkiye'nin bir yandan 4 milyon Suriyeliye kucak açarken terör örgütlerine karşı da mücadele ettiğini belirten Erdoğan BM Güvenlik Konseyi'nin Suriye'de siyasi çözüm için güçlü bir irade ortaya koyması gerektiğini savunmuştur. Afganistan'dan yeni bir göç akını ihtimaliyle karşı karşıya olduğunu belirten Erdoğan, "Artık yeni göç dalgalarını karşılamaya ne imkânımız ne de tahammülümüz var" ifadelerini kullanmıştır.

Paris İklim Anlaşması'nı Onaylayan Ülkeler (Ocak 2021 itibariyle):

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'de iklim değişikliğiyle ilgili atılan diğer adımlara da işaret ederek, Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatına uyum için gereken eylem planının hazırlanıp, geçen aylarda devreye alındığını

belirtmiştir. İklim değişikliğiyle mücadeleyi amaçlayan Paris Anlaşması'nı Rusya'nın da onaylamasının ardından bu anlaşmayı imzalayan 197 ülkeden onaylamayan sadece 10 ülke kaldı. Bunlardan birisi de Türkiye.

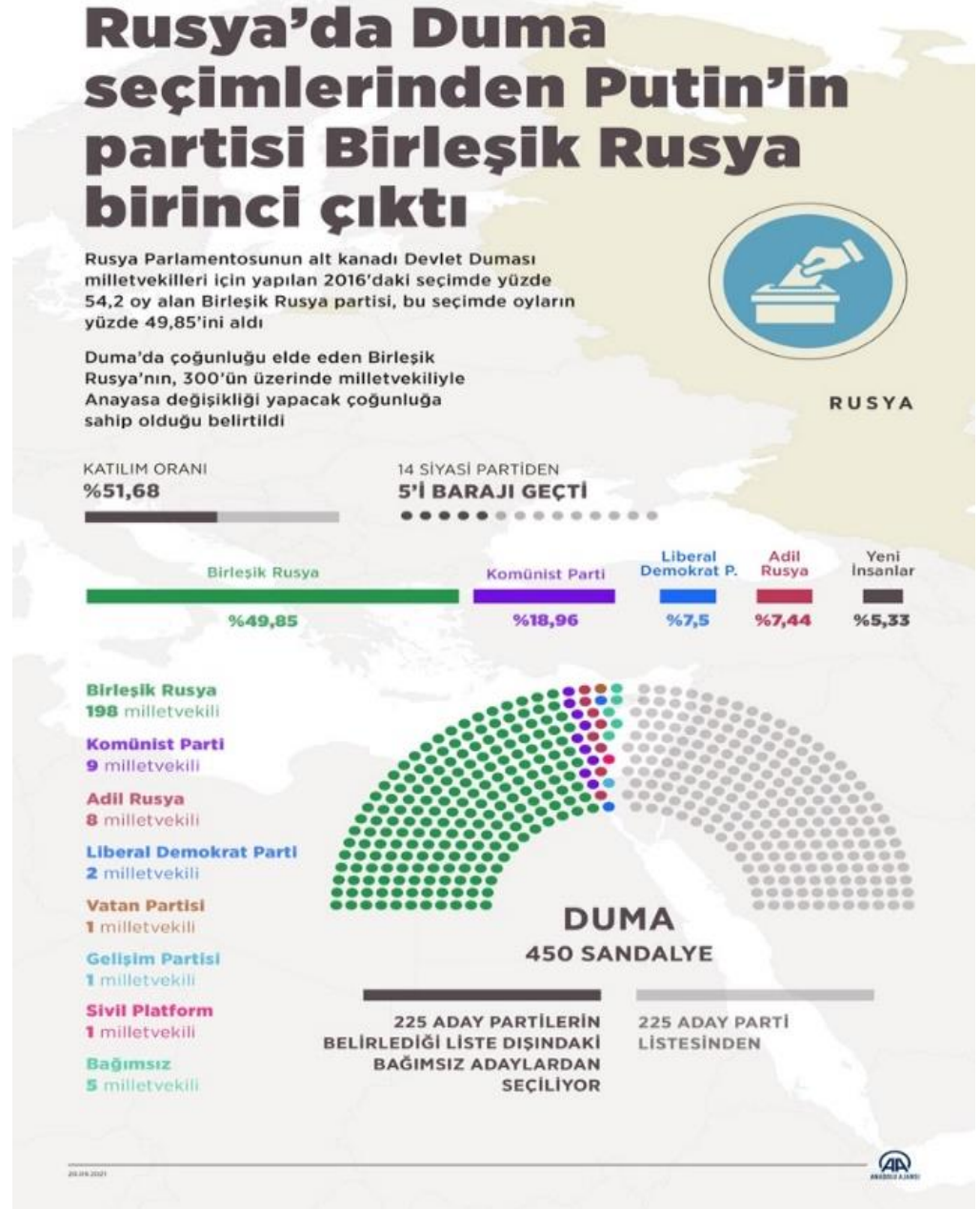
BM raporuna göre son dönemdeki doğal afetlerin yüzde 90'ı sel, fırtına, sıcak hava dalgası, kuraklık ve diğer aşırı iklim hareketlerinden kaynaklanıyor. 2015 yılı sonunda kabul edilen Paris İklim Anlaşması, küresel ısınmanın bu yüzyıl sonuna kadar 2 derecenin altında tutulmasını ve fosil yakıt kullanımını azaltarak yenilenebilir enerjiye yönelmelerini hedefliyor. Şu ana kadar Türkiye'nin de arasında bulunduğu 197 ülke bu anlaşmayı imzaladı. Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için ülkelerin bunu onaylaması da gerekiyor. New York'ta devam eden BM Genel Kurul Çalışmaları esnasında Rusya'nın da bu anlaşmayı onayladığını açıklamasının ardından dünyada bu anlaşmayı onaylamayan sadece 10 ülke kaldı. Bunlardan birisi de Türkiye. Diğer ülkeler ise Angola, Eritre, İran, Irak, Kırgızistan, Lübnan, Libya, Güney Sudan ve Yemen.

Rusya'da 3 Gün Süren Genel ve Yerel Seçimlerde Oy Verme İşlemi 20 Eylül'de Sona Erdi

Rusya'da parlamentonun alt kanadı devlet duması seçiminin sonuçlarına göre 5 parti parlamentoya girdi ve son seçimler oldukça ses getirdi. Yurt dışında yaşayanlar dahil 110 milyon seçmenin bulunduğu ülkede, parlamentonun alt kanadı Devlet Duması, 39 federatif bölgenin parlamentosu ile bazı bölgelerdeki yönetici ve mahalli seçimler 17-19 Eylül arasında düzenlendi. Rusya Merkez Seçim Komisyonu Başkanı Ella Pamfilova'nın yaptığı açıklamaya göre, ülke genelinde seçimlere katılım yüzde 51,68 oldu. Oyların yüzde 99,69'unun sayıldığı seçim sonuçlarına göre, seçimlere giren 14 siyasi partiden 5'i barajı geçti.

Devlet Dumasındaki 450 sandalye için 14 partinin yarıştığı seçimde, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in partisi Birleşik Rusya yüzde 49,85, Komünist Parti yüzde 18,96, Liberal Demokrat Parti yüzde 7,50, Adil Rusya yüzde 7,44, Yeni İnsanlar Partisi yüzde 5,33 oy ile yüzde 5 barajını geçti. 2016'daki seçimlerde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in partisi Birleşik Rusya yüzde 54,20 oy alarak 343 milletvekili ile tarihinde en çok sandalyeye sahip olmuş ve iktidarda kalmıştı. Komünist Parti yüzde 13,34 oy, Liberal Demokrat Parti yüzde 13,14 oy, Adil Rusya ise yüzde 6,22 oy oranı ile parlamentoya girmişti. Her 5 yılda bir yapılan Duma seçimlerinde 450 milletvekilliği için 225 aday parti listesinden, 225 aday ise partilerin belirlediği liste dışındaki bağımsız adaylardan seçiliyor. Bağımsız adayların büyük bir kısmını partiler belirlerken bir kısmı da bulunduğu bölgeden yasalarda belirlenen miktarda seçmen imzası ile adaylığını gösteriyor.

Parti listesi dışından, 2 bin 15 adayın katıldığı milletvekili seçiminde ise Birleşik Rusya 198 milletvekili, Komünist Parti 9 milletvekili, Adil Rusya 8 milletvekili, Liberal Demokrat Parti 2 milletvekili, Vatan Partisi 1 milletvekili, Gelişim Partisi 1 milletvekili, Sivil Platform 1 milletvekili elde etti. 5 aday da bağımsız olarak Duma'ya giriyor. Birleşik Rusya partisi Genel Sekreteri Andrey Turçak, seçim sonucunda Duma'ya anayasa değişikliği yapacak çoğunlukla, yani toplamda 300'den fazla milletvekili ile gireceklerini duyurdu.

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ve Savunma Bakanı Sergey Şoygu da Duma seçimlerinde milletvekili adayı olmuştu. Rus basınında, her iki bakanın milletvekilliğinden feragat edeceklerine dair iddialar çıkmıştı. Kremlin

Sözcüsü Dmitriy Peskov, her iki bakanın kararının kendisinin vereceğini ifade etmiştir. Çeçenistan, Dağıstan, Moldovya ve Tuva cumhuriyetlerinin de aralarında bulunduğu 12 federal bölgede başkan ve vali seçimi, 39 bölgede parlamento seçimi, 19 bölgede ara seçimler, 11 bölgenin idari merkezinin parlamento seçimleri ve 5 şehirde de yerel seçimler yapılmıştır.

12 federal bölgenin 3'ündeki başkan ve vali seçimleri parlamento tarafından seçilirken 9'undaki yöneticiler ise seçimlerle belirlendi. Buna göre, Birleşik Rusya Partisi 6 yerde kazanırken bir bölgede Komünist Parti adayı, bir bölgede Liberal Demokrat Parti adayı, bir bölgede de bağımsız aday kazanmıştır.

Ülkedeki seçimler muhalefet tarafından eleştirilmektedir. Seçimlere değişik gerekçelerle aşırıcılık ile ilgili yasada yapılan değişiklikler nedeniyle ciddi sayıda muhalif ve bağımsız adayın katılmasının engellendiği iddiasında bulunuluyor. Bir süre önce Rus muhalif Navalny ve ekibi tarafından geliştirilen Navalny uygulaması içerisinde bulunan "Akıllı Oylama" sistemi, seçimlerde Rusya'da iktidardaki Birleşik Rusya partisinin rakiplerinin desteklenmesini organize etmeyi amaçlıyordu. Rusya'da yetkililerin uyarılarının ardından, Apple ve Google şirketleri, telefonlardaki uygulama dükkanlarından Rus muhalif Aleksey Navalny ve ekibinin seçimlere yönelik geliştirdiği "Navalny" adlı uygulamayı kaldırdı.

Rusya Federal Bilgi Teknolojileri ve Kitle İletişim Denetleme Kurumu (Roskomnadzor), Navalny uygulaması üzerinden "Akıllı Oylama" adlı sisteme erişim sağlandığı gerekçesiyle Apple ve Google'ın söz konusu kaldırmaması halinde şirketlerin "ağır cezalara" karşı karşıya kalabileceği uyarısında bulunmuştu. Apple ve Google'ın Rusya temsilcileri, dün Federasyon Konseyinin Seçimlere Müdahale Komitesi'nde düzenlenen toplantıya katılmışlardı. Ülkede bir mahkemenin 5 Eylül'de aldığı kararla da, Google ve Yandex arama motorlarında yapılan aramalarda "akıllı oylama" başlığının arama önerilerinde çıkması yasaklanmıştı.

2014'te Rusya'nın Ukrayna'dan yasa dışı ilhak ettiği Kırım ve Sivastopol'da da seçimler yapıldı. Ukrayna yönetimi ise Rusya'nın Kırım'da seçim yapmasına uluslararası hukukun ihlal edildiği gerekçesiyle itiraz etmişti.

Türkiye ve F-35 Programı ile İlgili Gelişmeler Tekrar Gündemde

Reuters haber ajansının, Arnold & Porter Kaye Scholer isimli şirketle Türkiye arasında, Türkiye'nin F-35 programına katılımı için lobicilik faaliyeti yürütmesini öngören anlaşmanın bir yıl daha uzatıldığını belirtmesi üzerine F-

35 konusu tekrar gündeme taşındı. Ajans, haberi kamuoyuna yeni açılan bir ABD Adalet Bakanlığı belgesine dayandırıyor.

Washington DC merkezli Arnold & Proter ile imzalanan 1,5 milyon dolar değerindeki “stratejik ve yasal danışma hizmetleri” sözleşmesi, Ağustos 2022'ye kadar geçerliliğini koruyacak. Belge, 20 Eylül'de kamuoyunun erişimine açıldı. Yasalara göre lobicilik faaliyeti yapan hukuk firmaları, bu kapsamdaki uluslararası anlaşmaları kamuoyuna açıklamak durumunda. Türkiye, firmayla ilk anlaşmasını şubat ayında altı aylık sözleşme imzalayarak yapmıştı. Sözleşmede, “Arnold & Porter’ın Türkiye’nin Ortak Savaş Uçağı Programı’nda kalabilmesi için strateji önerilerinde bulunması ve karışık jeopolitik ve ticari faktörlerin ele alınması” öngörülmekteydi. Firmanın “Türkiye’nin uluslararası önemde ve değerli bir ortak olarak programda kalmasının diğer ülkelerin de çıkarına olacağını anlatması” planlanıyor. Firmanın Türkiye ile çok uzun süredir lobicilik ilişkisi de bulunmaktadır. F-35 programında İngiltere ve Kanada da bulunuyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, BM Genel Kurulu için gittiği New York’ta gazetecilere açıklamalarda bulunmuş ve F-35 program konusunda ABD’nin verdiği sözü tutmadığını belirterek şu ifadeleri kullanmıştır: “Biz F-35’leri aldık, 1 milyar 400 milyon dolar ödeme yaptık ve bu F-35’ler bize teslim edilmedi. Amerika önce bunu bir defa halletmeli. Bize S-400 konusunu bahane edip F-35’leri vermemek, her şeyden önce bir defa devletlerarası ilişkilerde, ne diplomasi noktasında bir kimlik ortaya koymadır.”

F-35 MÜŞTEREK TAARRUZ UÇAĞI PROJESİNDE TÜRKİYE

F-35/J35 Projesi kapsamında bugüne kadar Türk Savunma Sanayii'nce faturalanan toplam bedeli: **\$700.000.000**

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI SAVUNMA SANAYİ BAŞKANLIĞI

TÜRK HAVACILIK UZAY SANAYİ

- Orta gövde üretimi
- Orta gövde kompozit parça üretimi
- Orta gövde metalik parça üretimi
- Pylon ve adaptor üretimi
- Hava alığı üretimi

aselsan

- Komünikasyon, Navigasyon ve Tespit (CNI) Sistemi'ne ait Arayüz Arayüz Kontrol (CAIC) Modülü üretimi

Kale Aero

- Gövde ve kanat yapışıl parça üretimi
- Uplock (Kapa Kilit Mekanizmaları) üretimi

Kale Pratt & Whitney

- Muhtelif motor parçaları üretimi

HAVELSAN

- LMRMS training IPT mühendislik desteği

ayesas

- PCD (Panoramik Cockpit Display) Projesi kart üretimi
- MRIU (Missile Remote Interface Unit) Projesi kart üretimi

ALP HAVACILIK

- İniş takımı parçaları üretimi
- F135 Rear Hub üretimi
- F135 titanyum İBR üretimi
- F135 Ni İBR üretimi
- Yapışıl parça üretimi
- Fren sistemi parçaları üretimi
- Yakıt pompası parçaları üretimi

Türkiye, Rusya'dan S-400 hava savunma sistemi satın almış ve bu sistemin parçaları Haziran 2019'da Türkiye'ye ulaşmaya başlamıştı. ABD, bu sistemin NATO sistemleriyle uyumlu olmadığı ve bazı gizli askeri bilgilerin Rusya'nın eline geçebileceği gerekçesiyle Türkiye'ye tepki gösterince ipler gerilmişti. Bu kapsamda ABD, 17 Temmuz 2019'da Türkiye'yi, proje ortağı olduğu F-35

yeni nesil savaş uçaklarının üretim sürecinden çıkarttığını duyurmuştur. Projeyi yürüten ABD’li savunma şirketi Lockheed Martin, Türkiye’de üretilen parçaların Mart 2020’den itibaren ABD’de üretileceğini açıkladı.

Türkiye uçakların kokpit göstergelerinden iniş takımlarına kadar yüzlerce parçayı ürettiyordu. Aynı zamanda filosuna katmak üzere yaklaşık 100 kadar uçak sipariş etmişti. Türkiye’ye teslim edilen iki F-35 uçağı ABD’de tutulmuştur. Türk pilotlar ABD’ye giderek F-35’leri kullanmak için eğitim alıyordu ancak bu eğitimler de aynı yıl temmuz ayında sonunda bitirildi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, o dönem “F-35’te yaşananlar kararlılığımızı artırdı, inşaallah kendi savaş uçağımıza kavuşacağız.” açıklamasını yapmıştı. Yaklaşık bir yıl sonra da ABD Senatosu’nun Silahlı Hizmetler Komitesi, daha önce Türkiye’ye satılan ancak teslim edilmeyen altı adet F-35’in ABD Hava Kuvvetleri tarafından kendi kullanımını için modifiye edilmesine de onay verdi.

Bize Ulaşın

- ▶ Email: sam@ktu.edu.tr
- ▶ Twitter: [@sam_ktu](https://twitter.com/sam_ktu)
- ▶ Facebook: [@ktusam2020](https://www.facebook.com/ktusam2020)
- ▶ Instagram: [@sam_ktu](https://www.instagram.com/sam_ktu)
- ▶ Youtube: [KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi](https://www.youtube.com/ktu_stratejik_arastrirma_merkezi)
- ▶ Website: <https://www.ktu.edu.tr/sam>

YÖNETİM KURULU

Müdür

Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ

Müdür Yardımcıları

Doç. Dr. Abdullah UZUN

Dr. Öğr. Ü. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Üyeler

Prof. Dr. Bünyamin ER

Doç. Dr. İsmail KÖSE

Doç. Dr. Umut ÜZAR

Dr. Öğr. Ü. Cenk BEYAZ

ÇALIŞMA GRUPLARI

Ekonomik Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Doç. Dr. Umut ÜZAR

Arş. Gör. Tuğçe ADIMLI
Sema ŞEKER

Toplumsal ve Kültürel Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Cenk BEYAZ

Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ
Dr. Öğr. Ü. Hüseyin YADIGAROĞLU
Arş. Gör. İlhan BİLİCİ

Kent, Yönetim ve Çevre Araştırmaları Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Doç. Dr. Abdullah UZUN
Öğr. Gör. Fatma NALBANT
Arş. Gör. Tülay DEMİR
Arş. Gör. Kubilay DÜZENLİ
Arş. Gör. Nisa ERDEM
Arş. Gör. Abdülgazi YIKICI
Kübra ÖZDEMİR
Aynur YILDIRIM

Uluslararası Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Vahit GÜNTAY

Doç. Dr. İsmail KÖSE
Arş. Gör. Göktuğ KIPRIZLI
Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU
Ceren HAKYEMEZ
Dilek KARADENİZ
Muharrem BAYRAK
Muhammed Resul EROĞLU
Mehmet Can ALBAYRAK
Nurfer GEZER
Lütfü OSMANOĞLU
Aleyna TEMİZ
Münevver YAVUZ
Ogün YILMAZ

